

**ДВНЗ «ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
І.Я.ГОРБАЧЕВСЬКОГО МОЗ УКРАЇНИ»**

Кафедра управління та економіки фармації з технологією ліків

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи
проф. А.Г. Шульгай

“ _____ ” червня 2016 року

РОБОЧА ПРОГРАМА

**дисципліна «ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ЕКОНОМІКА ФАРМАЦІЇ»
напрямок підготовки 1202 ФАРМАЦІЯ
спеціальність 7.12020101 «ФАРМАЦІЯ»
факультет фармацевтичний
навчальний рік 2016-2017**

Розробники: д. фарм. н., проф., завідувач кафедри управління та економіки фармації з технологією ліків Грошовий Т.А.,
к. фарм. н., доцент кафедри управління та економіки фармації з технологією ліків Денис А.І.

Схвалено на засіданні кафедри управління та економіки фармації з технологією ліків
“24” червня 2016 року, протокол № 15

Завідувач кафедри, професор

Грошовий Т.А.

© _____, 2016 рік
© _____, 2017 рік

**Тернопіль
2016**

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів – 9,5	Галузь знань 1202 «Фармація»	Нормативна	
	Спеціальність: 7.12020101 «Фармація»	Рік підготовки	
		4-й	4-й
Загальна кількість годин – 300		Семестр	
		7-й	8-й
		Лекції	
	Освітньо-кваліфікаційний рівень: спеціаліст	16 год.	14 год.
		Практичні, семінарські	
		60 год.	60 год.
		Лабораторні	
		Самостійна робота	
		74 год.	76 год.
		Індивідуальні завдання:	
		Вид контролю:	
		Зараховано	Іспит

2.ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА І СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ

Програма з дисципліни *«назва дисципліни»* для студентів вищих медичних навчальних закладів освіти України III-IV рівнів акредитації складена для:

- спеціальності 7.12020101 «Фармація», галузі знань 1202 «Фармація» для освітньо-кваліфікаційного рівня «Спеціаліст» із кваліфікацією «Провізор».

Програма складена відповідно до навчального плану підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «Спеціаліст», відповідних кваліфікацій та спеціальностей у вищих навчальних закладах МОЗ України з урахуванням освітньо-кваліфікаційної характеристики галузевого стандарту вищої освіти України з даного напрямку (наказ МОЗ України №539 від 08.07.2010 р., постанова Кабінету Міністрів України від 29.04.2015 р. №266 «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей») і робочих навчальних планів, обговорених і затверджених на засіданні Вченої Ради ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет імені І.Я. Горбачевського МОЗ України» 31.05.2016 Протокол №18 та введених в дію наказом ректора по університету № 225 від 01.06 2016 р.

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ЕКОНОМІКА ФАРМАЦІЇ як навчальна дисципліна:

- а) базується на вивченні студентами історії медицини і фармації, навчальній ознайомчій практики з ОЕФ, економічної теорії, аптечної технології ліків, фармацевтичної хімії, інформаційних технологій в фармації; закладає основи вивчення студентами менеджменту та маркетингу у фармації, належної фармацевтичної практики, медичного та фармацевтичного товарознавства, етики та деонтології у фармації, фармацевтичного законодавства, фармакоекономіки;
- б) забезпечує високий рівень підготовки з організації фармацевтичної справи та фармацевтичного забезпечення населення та лікувально-профілактичних закладів;
- в) передбачає застосування знань з у процесі подальшого навчання й у професійній діяльності.

Термін вивчення навчальної дисципліни «Організація та економіка фармації» здійснюється студентами на 4 курсах у VII–VIII семестрах.

3.МЕТА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою викладання навчальної дисципліни «**Організація та економіка фармації**» є формування у студентів системи знань про організаційно-економічні аспекти фармацевтичної діяльності у сучасних умовах.

Основними завданнями вивчення дисципліни «**Організація та економіка фармації**» є наступні: сприяти формуванню професійно необхідних знань, умінь та навичок відповідно до освітньо-кваліфікаційної характеристики; забезпечити теоретичну базу для подальшого вивчення інших фармацевтичних та економічних дисциплін навчального плану; створити базу, яка визначає професійну компетентність та загальну ерудицію провізорів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Організація та економіка фармації» студент повинен знати:

- Основні принципи організації фармацевтичного забезпечення населення. Національна лікарська (фармацевтична) політика;
- Організація роботи оптової фармацевтичної фірми, аптечного складу;
- Організація діяльності аптек як закладів охорони здоров'я згідно вимог Належної аптечної практики (GPP);
- Організація роботи аптеки з товарними запасами;
- Організація безрецептурного відпуску ліків;
- Організація рецептурного відпуску ЛЗ в аптеці;
- Правила таксування вартості екстемпоральних лікарських препаратів. Правила відпуску ліків з аптеки;
- Правила виписування рецептів, зберігання в аптеках та відпуску лікарських засобів, що містять наркотичні, психотропні речовини та прекурсори;
- Організація фармацевтичного забезпечення населення в умовах медичного страхування. Спеціалізовані аптеки;
- Організація системи контролю якості ліків та фармацевтичних товарів;
- Організація системи обліку та звітності у аптеках (фармацевтичних фірмах). Бухгалтерський баланс як елемент господарського обліку в аптеці (фармацевтичній фірмі);
- Облік руху товару у аптеках (фармацевтичних фірмах);
- Облік руху інших ТМЦ. Облік основних засобів та нематеріальних активів у аптеках (фармацевтичних фірмах);
- Облік руху грошових коштів у аптеках (фармацевтичних фірмах);
- Організація інвентаризації товарно-матеріальних цінностей у аптеках (фармацевтичних фірмах);
- Форми та системи оплати праці та організація обліку заробітної плати у аптеках (фармацевтичних фірмах);
- Основні принципи й методи формування системи цін на лікарські засоби;
- Первинна внутрішньогосподарська звітність аптек (фармацевтичних фірм);
- Оподаткування аптек (фармацевтичних фірм). Податкова звітність;
- Поняття «доходи» і «витрати» в господарській діяльності аптек (фармацевтичних фірм). Характеристика економічних показників торгово-фінансової діяльності аптек та фармацевтичних фірм.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Організація та економіка фармації» студент повинен вміти:

- трактувати організаційні принципи фармацевтичної інформації на рівні фахівців охорони здоров'я;
- здійснювати внутрішньоаптечний контроль якості ліків;

- класифікувати господарські засоби аптеки;
- трактувати основні принципи облікової політики аптечних (фармацевтичних) підприємств;
- пояснювати структуру та зміст бухгалтерських рахунків, Головної книги, бухгалтерського балансу;
- трактувати особливості обліку господарських операцій у системі бухгалтерських рахунків;
- здійснювати відпуск безрецептурних лікарських засобів, надавати консультації щодо раціонального застосування та належного зберігання ліків;
- організовувати проведення вхідного контролю якості лікарських засобів;
- застосовувати Положення (стандарти) бухгалтерського обліку та інші законодавчі та нормативно-правові документи, що регламентують організацію обліку та звітності в Україні;
- використовувати сучасні інформаційні технології та автоматизовані системи управління та обліку.

У результаті вивчення дисципліни «Організація та економіка фармації» студент повинен оволодіти навичками:

- проводити облік витрат отруйних, наркотичних, психотропних речовин та прекурсорів;
- здійснювати приймання лікарських засобів та виробів медичного призначення;
- складати вимоги-замовлення на аптечний склад та до інших постачальників;
- оформляти документи на оплату ліків амбулаторним хворим, які відпущені безкоштовно, або на пільгових умовах;
- читати і аналізувати рецепт на правильність виписування та оформлення;
- протаксувати рецепт за допомогою преїскурантів та тарифів;
- здійснювати контроль при відпуску лікарських препаратів на відповідність складу та технологічного порядку, правильність оформлення до відпуску;
- заповнювати реєстри бухгалтерського обліку та здійснювати аналіз господарських засобів та джерел їх утворення;
- проводити розрахунки прибуткового податку, відрахувань у бюджетні та позабюджетні фонди;
- проводити для фармацевтичних товарів та медикаментів розрахунок торгових націнок;
- складати товарний звіт та звіт про фінансово-господарську діяльність аптеки та структурного підрозділу;
- вести облік витрат товаро-матеріальних цінностей у відповідній документації.

Схвалено на засіданні кафедри управління та економіки фармації з технологією ліків
 “24” червня 2016 року, протокол № 15

Завідувач кафедри, професор

Грошовий Т.А.

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Програма дисципліни структурована на два розділи.

Розділ I. Основні принципи фармацевтичного забезпечення населення та лікувально-профілактичних закладів

Розділ II. Основи економіки та системи обліку у фармації

Видами навчальних занять згідно з навчальним планом є:

- А) лекції;
- Б) практичні заняття (семінарські заняття);
- В) самостійна робота студентів;
- Г) консультації.

Лекції охоплюють основний теоретичний матеріал окремої або кількох тем навчальної дисципліни, розкривають основні проблемні питання відповідних розділів дисципліни.

Практичні заняття (семінарські заняття) передбачають детальний розгляд студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни з викладачем і формування вміння та навичок їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентом сформульованих завдань та вирішення ситуаційних задач.

Самостійна робота студентів передбачає оволодіння студентом навчальним матеріалом, а саме самостійне опрацювання окремих тем навчальної дисципліни у час, вільний від обов'язкових навчальних занять, а також передбачає підготовку до усіх видів контролю. Навчальний матеріал дисципліни, передбачений робочим навчальним планом для засвоєння студентом у процесі самостійної роботи, виноситься на підсумковий контроль поряд з навчальним матеріалом, який опрацьовувався при проведенні аудиторних занять.

Консультації (індивідуальні або групові) проводяться з метою допомоги студентам розібратись та роз'яснити складні для самостійного осмислення питання, вирішити складні проблеми, які виникли при самостійному опрацюванні навчального матеріалу при підготовці до практичного заняття, підсумкового заняття або перед іспитом.

При вивченні дисципліни використовують адекватні методи навчання.

За джерелами знань використовують методи навчання: словесні – розповідь, пояснення, лекція, інструктаж; наочні – демонстрація, ілюстрація; практичні – практична робота, вирішення задач. За характером логіки пізнання використовуються методи: аналітичний, синтетичний, аналітико-синтетичний, індуктивний, дедуктивний. За рівнем самостійної розумової діяльності використовуються методи: проблемний, частково-пошуковий, дослідницький.

5. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

РОЗДІЛ I. ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ФАРМАЦЕВТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАСЕЛЕННЯ ТА ЛІКУВАЛЬНО-ПРОФІЛАКТИЧНИХ ЗАКЛАДІВ

Конкретні цілі:

- Тракувати організаційні принципи фармацевтичної інформації на рівні фахівців охорони здоров'я;
- Здійснювати внутрішньоаптечний контроль якості ліків;
- Здійснювати відпуск безрецептурних лікарських засобів, надавати консультації щодо раціонального застосування та належного зберігання ліків;
- Організувати проведення вхідного контролю якості лікарських засобів;
- Проводити облік витрат отруйних, наркотичних, психотропних речовин та прекурсорів;
- Здійснювати приймання лікарських засобів та виробів медичного призначення;
- Складати вимоги-замовлення на аптечний склад та до інших постачальників;
- Оформляти документи на оплату ліків амбулаторним хворим, які відпущені безкоштовно, або на пільгових умовах;
- Читати і аналізувати рецепт на правильність виписування та оформлення;
- Протаксувати рецепт за допомогою преїскурантів та тарифів;
- Здійснювати контроль при відпуску лікарських препаратів на відповідність складу та технологічного порядку, правильність оформлення до відпуску.

ТЕМА 1. Основні принципи організації фармацевтичного забезпечення населення. Національна лікарська (фармацевтична) політика.

Фармацевтична галузь у макроекономічному комплексі країн. Основні завдання функціонування фармацевтичної галузі у країнах з різним станом розвитку економіки. Соціально-економічне значення фармацевтичної діяльності. Поняття „фармацевтичне забезпечення“, „фармацевтична допомога“, „фармацевтична послуга“.

Міжнародні організації, що регулюють фармацевтичну діяльність на макроекономічному рівні (Всесвітня організація охорони здоров'я – ВООЗ; Міжнародна фармацевтична федерація – МФФ; Всесвітня торгова організація – ВТО; Європейське співтовариство – ЄС). Значення діяльності міжнародних організацій у розробці програм гармонізації законодавчої бази, організаційних принципів, систем управління фармації різних країн світу. Проблеми інтеграції фармацевтичної галузі.

Міжнародні стандарти, що регламентують фармацевтичну діяльність:

- „Належна клінічна практика” (Good Clinical Practice – GCP);
- „Належна лабораторна практика” (Good Laboratory Practice – GLP);
- „Належна виробнича практика” (Good Manufacturing Practice – GMP);
- „Належна дистрибуторська практика” (Good Distribution Practice – GDP);
- „Належна аптечна практика” (Good Pharmaceutical Practice – GPP).

Сутність та значення міжнародних стандартів у організації якісної фармацевтичної допомоги.

Національна лікарська (фармацевтична) політика (НЛ(Ф)П): головні цілі. Роль ВООЗ у формуванні Національних програм охорони здоров'я. Завдання, основні принципи створення, порядок впровадження НЛ(Ф)П в Україні та інших країнах світу.

Організаційна структура фармацевтичної галузі та її державне регулювання в Україні, рівні управління. Законодавчо-нормативна база, що регламентує фармацевтичну діяльність в Україні.

Організація ліцензування фармацевтичної діяльності у країнах ЄС, США, інших країнах. Міжнародні вимоги та норми ЄС до фармацевтичної діяльності.

Особливості ліцензування фармацевтичної діяльності в Україні. Ліцензійні умови провадження діяльності, пов'язаної з виробництвом, оптовою та роздрібною реалізацією лікарських засобів. Кваліфікаційні вимоги до фармацевтичного персоналу.

Характеристика регулюючих переліків ліків у Національних системах охорони здоров'я, їх соціально-економічне значення. Порядок формування Національного переліку життєво необхідних (основних) лікарських засобів згідно з вимогами ВООЗ. Проблема функціонування регулюючих переліків у вітчизняній системі охорони здоров'я.

ТЕМА 2. Організація роботи оптової фармацевтичної фірми, аптечного складу.

Організація оптової торгівлі ЛЗ та товарами аптечного асортименту. Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з оптової торгівлі лікарськими засобами. Належна практика дистрибуції (Good Distribution Practice – GDP).

Оптова фармацевтична фірма та аптечний склад (база) – завдання, функції, організаційна структура. Приймальний відділ – функції та завдання, штат. Порядок приймання товарів та організація контролю якості лікарських засобів, що надходять до аптечного складу (бази). Відділи зберігання. Отримання товарів, їх облік, підготовка товарів до передавання у відділ експедиції.

Управління розподілом товару. Основи логістики.

Організація постачання аптек.

ТЕМА 3. Організація діяльності аптек як закладів охорони здоров'я згідно вимог Належної аптечної практики (GPP).

Планування розвитку та розміщення аптечної мережі. Перспективи та проблеми розвитку аптечної мережі в умовах ринкової економіки. Організація роботи аптек (фармацевтичних фірм) різних форм власності та господарювання в умовах ринку.

Аптека як заклад охорони здоров'я та як підприємство. Основні завдання та функції аптеки. Класифікація аптек. Спеціалізація аптечних закладів. Організаційна структура, обладнання та устаткування, приміщення аптек. Штат аптеки. Матеріальна відповідальність працівників аптек, її види, юридична база й документальне оформлення.

ТЕМА 4. Організація роботи аптеки з товарними запасами.

Відділ запасів у організаційній структурі аптеки. Завдання та функції відділу, штат. Належна практика закупівель (Good Pharmaceutical Procurement Practice – GPPP). Методики визначення оптимального товарного запасу та складання графіку закупівлі. Визначення поточної потреби ЛЗ. Організація замовлення лікарських засобів, оформлення відповідної документації.

Організація приймання товару. Належна практика зберігання (Good Storage Practice – GSP). Організація зберігання лікарських засобів та товарів аптечного асортименту відповідно до вимог нормативної документації. Особливості зберігання наркотичних лікарських засобів, психотропних речовин та прекурсорів.

Відпуск товарів відділам та структурним підрозділам аптеки, лікувально-профілактичним та іншим закладам.

Організація внутрішньоаптечного виробництва ліків. Виготовлення внутрішньоаптечної заготовки (ВАЗ). Облік лабораторно-фасувальних робіт.

ТЕМА 5. Організація безрецептурного відпуску ліків.

Класифікація лікарських засобів у світовій фармацевтичній практиці. Загальні вимоги до класифікацій та види класифікацій лікарських засобів. АТС – класифікаційна система, її структура, та науково-практичне значення, недоліки. Назви лікарських засобів, що використовуються у медичній та фармацевтичній практиці.

Порядок організації рецептурного відпуску ліків у країнах ЄС, Україні та інших країнах світу. Критерії віднесення ліків до рецептурного та безрецептурного переліків згідно з Директивою ЄС 92/26/ЄС “Про визначення категорій лікарських препаратів для людини”.

Проблеми організації рецептурного та безрецептурного відпуску ліків в Україні. Законодавча база, що регламентує рецептурний та безрецептурний відпуск ліків в Україні.

Організація безрецептурного відпуску в Україні, країнах ЄС та ін. ОТС- препарати. Вимоги до безрецептурних препаратів. Права та обов'язки провізора з відпуску ліків без рецептів. Організація фармацевтичної опіки. Концепція відповідального самостійного лікування – передумови виникнення, сутність, значення. Відповідальне самолікування як сучасна форма взаємовідносин між пацієнтом та провізором.

ТЕМА 6. Організація рецептурного відпуску.

Рецепт – визначення, види, функції. Оснащення приміщень та робочих місць провізорів з приймання рецептів та відпуску лікарських засобів. Значення рецептури за умов впровадження в Україні медичного страхування. Загальні правила виписування рецептів. Форми рецептурних бланків, порядок їх оформлення. Особливості оформлення та порядок приймання рецептів, що містять отруйні, наркотичні засоби, прекурсори, психотропні, сильнодіючі засоби. Правила відпуску лікарських засобів з аптек. Особливості оформлення ліків, що містять отруйні, наркотичні (психотропні) речовини. Особливості відпуску наркотичних лікарських засобів амбулаторним хворим України. Групи амбулаторних хворих та категорії населення, яким гарантовані пільги та безоплатний відпуск ЛЗ. Особливості оформлення пільгових та безоплатних рецептів. Терміни дії рецептів та зберігання їх у аптеці. Загальні вимоги до оформлення ліків, що виготовлені в умовах аптеки. Порядок утилізації рецептурних бланків.

Законодавчо-нормативна база, що регламентує предметно-кількісний облік лікарських засобів у аптеках. Перелік препаратів, що підлягають предметно-кількісному обліку. Особливості предметно-кількісного обліку лікарських засобів. Організація предметно-кількісного обліку у аптеках та лікувально-профілактичних закладах.

ТЕМА 7. Правила таксування вартості екстемпоральних лікарських препаратів. Правила відпуску ліків з аптеки.

Тариф за виготовлення ліків як історична та соціально-економічна категорії. Значення Таха laborum, визначення та структура. Методика визначення тарифів за виготовлення лікарських форм. Облік тарифів за виготовлення та фасування ліків та фармацевтичних товарів. Правила таксування вартості різних лікарських прописів (розчинів, порошків, супозиторіїв, настоїв та відварів, мазей, рідких лікарських форм прописаних у вигляді крапель та ін.). Значення рецептури як важливого показника роботи аптеки. Структура рецептури. Значення обліку рецептури у організації діяльності аптеки. Облік рецептів на ліки індивідуального виготовлення. Облік рецептів на готові лікарські засоби. Особливості обліку рецептів та порядок оплати вартості лікарських препаратів, що виписуються на пільгових умовах та безоплатно.

ТЕМА 8. Правила виписування рецептів, зберігання в аптеках та відпуску лікарських засобів, що містять наркотичні, психотропні речовини та прекурсори.

Класифікація наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів. Регулювання та контроль обігу контрольованих речовин на міжнародному рівні. Конвенції ООН. Державне регулювання обігу наркотичних лікарських засобів, психотропних речовин та прекурсорів.

Порядок ліцензування господарської діяльності з розроблення, виробництва, виготовлення, зберігання, перевезення, придбання, пересилання, ввезення, вивезення, відпуску, знищення наркотичних лікарських засобів, психотропних речовин та прекурсорів, а також спеціальних рецептурних бланків форми №3. Типові вимоги з техніки укріплення й оснащення приміщень для зберігання наркотичних (психотропних) ЛЗ та спеціальних рецептурних бланків. Особливості перевезення наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів.

Організація обігу наркотичних (психотропних) лікарських засобів та спеціальних рецептурних бланків форми №3 у державних та комунальних аптечних складах та базах: правила придбання, приймання, зберігання, відпуску й обліку.

Організація обігу наркотичних (психотропних) лікарських засобів у аптеках. Правила відпуску наркотичних (психотропних) лікарських засобів амбулаторним хворим.

Особливості зберігання, обліку та утилізації спеціальних рецептурних бланків №3. Контроль за збереженістю документації та відповідальність посадових осіб аптеки та аптечного складу (бази).

Організація проведення утилізації та знищення неякісних лікарських засобів, до складу яких входять наркотичні (психотропні) речовини, прекурсори.

Відповідальність за порушення встановлених правил обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів.

ТЕМА 9. Організація фармацевтичного забезпечення населення в умовах медичного страхування. Спеціалізовані аптеки.

Ознаки спеціалізації аптек. Організація роботи аптек лікувально-профілактичного закладу (ЛПЗ) і міжлікарняної аптеки. Особливості завдань, функцій, приміщень, устаткування аптеки ЛПЗ і міжлікарняних аптек.

Особливості виписування вимог та виготовлення лікарських форм в аптеках для стаціонарних хворих. Вимоги санітарного режиму до виготовлення ліків в асептичних умовах. Вимоги санітарного режиму до приміщення для одержання води очищеної. Вимоги санітарного режиму до приміщення для одержання води для ін'єкцій. Вимоги санітарного режиму до виготовлення нестерильних лікарських форм. Вимоги до рецептурної скляної посуду, корків. Порядок зберігання та обліку наркотичних, психотропних лікарських засобів та прекурсорів в аптеках ЛПЗ. Порядок отримання та обліку рецептурних бланків форми № 3 в ЛПЗ. Що саме підлягає предметно-кількісному обліку в ЛПЗ? Порядок постачання ЛПЗ лікарськими засобами і виробами медичного призначення. Контроль за раціональним використанням і зберіганням лікарських засобів у відділеннях і кабінетах лікувально-профілактичних установ. Порядок взаєморозрахунків між лікувальним закладом і аптекою.

Порядок організації, завдання і функції ЦРА. Керування ЦРА. Функціональні обов'язки завідувача ЦРА. Положення про старшого провізора. Положення про провізора-аналітика. Керування підвідомчими аптечними закладами і контроль їх діяльності. Організація постачання відомчих аптек товарами аптечного асортименту. Організація контрольно-ревізійної роботи, яку проводить ЦРА.

Медичне страхування як механізм державного регулювання фармацевтичної діяльності, що забезпечує доступність ЛЗ та фармацевтичної допомоги населенню. Принципи та функції медичного страхування як галузі страхової діяльності. Основні типи моделей медичного страхування. Нормативно-правова база, що регулює обов'язкове та добровільне медичне страхування в Україні.

Механізми відшкодування витрат лікарських засобів у країнах ЄС та світу. Особливості фармацевтичного забезпечення й реімбурсації в умовах впровадження обов'язкового медичного страхування в Україні. Характеристика ринку добровільного медичного страхування в Україні, його проблеми та перспективи розвитку.

ТЕМА 10. Організація системи контролю якості ліків та фармацевтичних товарів.

Організація контролю якості ліків та фармацевтичних товарів у країнах ЄС, США. Стандартизація та сертифікація фармацевтичної продукції. Стандарти сімейства ISO-9000. Міжнародні програми ВООЗ та державна політика щодо боротьби з обігом незареєстрованих, фальсифікованих, субстандартних препаратів.

Законодавча база, організаційна структура, рівні управління державної системи контролю якості в Україні. Порядок реєстрації ліків в Україні. Державний реєстр лікарських засобів та виробів медичного призначення (ВМП).

Організація контролю якості ліків та фармацевтичних товарів на регіональному рівні. Функції територіальних державних інспекцій з контролю якості лікарських засобів та контрольно-аналітичних лабораторій. Поняття “аналітично-нормативна документація”, “сертифікат якості виробника”, „сертифікат лабораторного аналізу (висновок щодо якості)”. Зміст та призначення сертифікатів, порядок їх зберігання.

Організація інспектування підприємств та закладів фармацевтичної галузі.

Організація вхідного контролю якості ліків та фармацевтичних товарів на аптечних складах (базах), оптових фірмах, у аптечних закладах (фармацевтичних фірмах). Методика проведення, документальне оформлення результатів вхідного контролю. Права та обов'язки "уповноваженої особи".

Завдання внутрішньоаптечного контролю якості ліків. Організація внутрішньоаптечного контролю. Попереджувальні заходи, що проводяться у аптеці для запобігання браку при виготовленні ліків. Гарантування та оцінка якості лікарських засобів. Форми внутрішньоаптечного контролю якості лікарських препаратів. Особливі вимоги до контролю якості ін'єкційних розчинів та лікарських форм для немовлят. Облік результатів внутрішньоаптечного контролю ліків.

РОЗДІЛ II. ОСНОВИ ЕКОНОМІКИ ТА СИСТЕМИ ОБЛІКУ У ФАРМАЦІЇ

Конкретні цілі:

- Класифікувати господарські засоби аптеки;
- Трактувати основні принципи облікової політики аптечних (фармацевтичних) підприємств;
- Пояснювати структуру та зміст бухгалтерських рахунків, Головної книги, бухгалтерського балансу;
- Трактувати особливості обліку господарських операцій у системі бухгалтерських рахунків;
- Використовувати сучасні інформаційні технології та автоматизовані системи управління та обліку.
- Заповнювати реєстри бухгалтерського обліку та здійснювати аналіз господарських засобів та джерел їх утворення;
- Проводити розрахунки прибуткового податку, відрахувань у бюджетні та позабюджетні фонди;
- Проводити для фармацевтичних товарів та медикаментів розрахунок торгових націнок;
- Складати товарний звіт та звіт про фінансово-господарську діяльність аптеки та структурного підрозділу;
- Вести облік витрат товаро-матеріальних цінностей у відповідній документації.

ТЕМА 11. Організація системи обліку та звітності у аптеках (фармацевтичних фірмах). Бухгалтерський баланс як елемент господарського обліку в аптеці (фармацевтичній фірмі).

Фармаекономіка як інтегральна наука. Передумови виникнення фармаекономіки як самостійної науки. Роль та місце фармаекономіки у системі наукового знання, її зв'язок з іншими галузями знань. Предмет, об'єкти, методи досліджень фармаекономіки. Принципи та механізми фармаекономічних досліджень та впровадження їх результатів у практику охорони здоров'я.

Поняття макро- та мікроекономіки. Характеристика економічних показників торгово-фінансової діяльності аптек та фармацевтичних фірм. Основні напрямки оптимізації діяльності аптечних закладів, фармацевтичних фірм різних форм власності та господарювання в умовах ринкової економіки.

Значення законодавчого та нормативного регулювання у системі обліку та звітності підприємств. Предмет, об'єкти та методи бухгалтерського обліку. Вимоги до бухгалтерського обліку. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку. Значення бухгалтерського обліку як інформаційної системи на макро- та мікроекономічному рівні.

Бухгалтерські рахунки – класифікація, структура. Поняття про кореспонденцію рахунків. Прості та складні бухгалтерські проводки. Характеристика журнально-ордерної форми ведення бухгалтерського обліку. Порядок ведення журналів-ордерів, оборотних

відомостей за аналітичними та синтетичними рахунками, Головної книги.

Актуальність впровадження автоматизованих систем у діяльність аптекних мереж. Характеристика сучасних вимог до технічного забезпечення роботи аптек в умовах автоматизації. Організація раціонального програмного забезпечення роботи аптек та фармацевтичних фірм. Організація звітності у програмних автоматизованих системах. Оптимізація роботи з товарами аптечного асортименту. Управління товарними запасами в умовах автоматизації. Електронний документообіг.

ТЕМА 12. Облік руху товару у аптеках (фармацевтичних фірмах).

Первинний облік надходження товарів до аптеки. Організація приймання товарів та інших цінностей. Супровідні документи. Особливості обліку надходження отруйних, наркотичних та психотропних лікарських засобів. Порядок оформлення претензій щодо постачання товару та інших товарно-матеріальних цінностей (ТМЦ) від постачальників.

Порядок обліку інших операцій, які збільшують залишок товарів аптечного асортименту. Відображення надходження товарів у бухгалтерських рахунках.

Структура роздрібного товарообігу аптеки, його облік за окремими видами. Оптова реалізація, її структура й облік. Облік іншого вибуття товару в аптеках та фармацевтичних фірмах (для надання першої медичної допомоги, виробничих та господарських потреб тощо).

ТЕМА 13. Облік руху інших ТМЦ. Облік основних засобів та нематеріальних активів у аптеках (фармацевтичних фірмах).

Облік руху інших активів. Облік тари. Облік лікарської рослинної сировини: порядок приймання від населення, документальне оформлення. Облік допоміжних матеріалів.

Класифікація основних засобів. Нематеріальні активи. Облік надходження та руху основних засобів. Оцінка вартості основних засобів. Первинна, відновна, залишкова вартість основних засобів. Первинні документи управлінського обліку основних засобів. Амортизаційні відрахування, їх розрахунок та облік.

ТЕМА 14. Облік руху грошових коштів у аптеках (фармацевтичних фірмах).

Грошові кошти та їх еквіваленти у структурі оборотних засобів аптеки (фармацевтичної фірми). Завдання й значення обліку грошових коштів. Форми первинних документів з обліку касових операцій. Відповідальність та обов'язки касира. Правила проведення розрахунків зі споживачами. Реєстратори розрахункових операцій (РРО). Звітність оператора РРО. Порядок здавання виручки у банк. Встановлення ліміту каси. Контроль за дотриманням касової дисципліни. Інвентаризація каси. Відповідальність за порушення встановленого законодавством порядку розрахунків.

Організація роботи з банком. Види банківських рахунків. Розрахунково-платіжні документи. Інвентаризація безготівкових розрахунків. Порядок здавання виручки у банк. Встановлення ліміту каси. Контроль за дотриманням касової дисципліни. Інвентаризація каси. Відповідальність за порушення встановленого законодавством порядку розрахунків. Дебіторська та кредиторська заборгованість, її аналіз та оптимізація.

ТЕМА 15. Організація інвентаризації товарно-матеріальних цінностей у аптеках (фармацевтичних фірмах).

Організація інвентаризації товарно-матеріальних цінностей у аптеках та фармацевтичних фірмах.

Основні завдання проведення інвентаризації. Види інвентаризації. Загальний порядок проведення інвентаризації ТМЦ аптек (фармацевтичних фірм). Інвентаризація товарів та інших цінностей. Організація інвентаризації лікарських засобів, які знаходяться на предметно-кількісному обліку. Інвентаризація грошових коштів та розрахунків, бланків суворої звітності, фінансових інвестицій. Інвентаризація основних засобів та нематеріальних активів. Порядок оформлення результатів інвентаризації. Природні збитки, порядок та норми їх списання. Визначення рівня торгових накладень за підсумками інвентаризації. Висновки та пропозиції за результатами інвентаризації.

ТЕМА 16. Форми та системи оплати праці та організація обліку заробітної плати у аптеках (фармацевтичних фірмах).

Характеристика законодавчої бази, що регулює трудові відносини. Документальне оформлення руху кадрів у аптеках. Форми та системи оплати праці аптекних працівників. Показники з праці та заробітної плати, їх визначення. Критерії встановлення посадових окладів та надбавок. Структура та характеристика фонду заробітної плати (основна, додаткова, інші виплати). Структура та характеристика фонду робочого часу. Проблеми нормування праці аптекних працівників.

Методики планування штатної чисельності працівників аптеки (фармацевтичної фірми). Класифікація штату аптеки (фармацевтичної фірми). Організація обліку праці та заробітної плати. Гарантійні та компенсаційні виплати. Порядок обчислення різних видів виплат: зарплати основної, преміальних, відпускних, у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю, у зв'язку з вагітністю та пологами, за роботу у святкові дні, нічний час, понаднормову працю. Обов'язкові утримання з сукупного доходу громадян (податку з доходу фізичних осіб, внесків до загально-обов'язкових фондів). Відрахування від фонду заробітної плати підприємства.

Основні показники, що визначають продуктивність праці аптекних працівників. Порядок розрахунку середньооблікової кількості працівників.

Ефективність використання фонду заробітної плати. Відрахування від фонду заробітної плати до фонду соціального страхування, фонду зайнятості, пенсійного фонду та фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві. Організація комплексу заходів, спрямованих на підвищення продуктивності праці аптекних працівників.

ТЕМА 17. Основні принципи й методи формування системи цін на лікарські засоби.

Фармацевтичне ціноутворення як міжнародна проблема. Поняття вартості та ціни на ліки. Види цін, їх функції. Основні принципи фармацевтичного ціноутворення в Україні, ЄС, США та інших країнах світу. Механізми державного регулювання цін та тарифів. Аналіз економічних механізмів підвищення доступності ліків для різних верств населення.

Методика розрахунку торгових націнок на готові лікарські засоби та виробництва медичного призначення. Аналіз економічних механізмів підвищення доступності ліків для різних верств населення. Поняття про моніторинг цін. Значення моніторингу цін при формуванні Національної лікарської (фармацевтичної) політики.

Структура системи цін на лікарські засоби промислового виробництва. Методика розрахунку торгових націнок та формування роздрібних цін на готові лікарські засоби та виробництва медичного призначення. Структура цін на екстемпоральні лікарські засоби. Методика розрахунку тарифів за виготовлення ліків у аптеках.

Основні напрямки удосконалення фармацевтичного ціноутворення в Україні згідно з вимогами ВООЗ та завданнями Національної лікарської (фармацевтичної) політики.

ТЕМА 18. Первинна внутрішньогосподарська звітність аптек (фармацевтичних фірм).

Сутність та значення первинної внутрішньогосподарської звітності. Централізована система обліку. Порядок складання та затвердження звітів. Характеристика та структура „Товарного звіту” та „Звіту про фінансово-господарську діяльність” аптек. Розрахунок суми реалізованих торгових накладень та визначення днів запасу товарів за звітними даними.

Форми фінансової звітності. Якісні характеристики фінансової звітності. Принципи підготовки фінансової звітності. Розкриття інформації у фінансовій звітності. Користувачі фінансової звітності.

Зміст, структура та порядок складання бухгалтерського балансу. Характеристика балансових змін. Аналіз даних балансу.

Звіт про фінансові результати. Звіт про рух грошових коштів. Звіт про власний

капітал. Примітки до звітності.

Особливості звітності малих підприємств.

Публічна бухгалтерська (фінансова) звітність. Підтвердження фінансової звітності висновком аудитора. Обов'язковий аудит.

Етапи перевірки фінансової звітності. Формальна та аналітична перевірка звітності. Перевірка правильності складання звітності. Перевірка узгодженості показників фінансової звітності з даними Головної книги, облікових регістрів та первинних документів.

ТЕМА 19. Оподаткування аптек (фармацевтичних фірм). Податкова звітність.

Податкова система України. Законодавчо-нормативна база оподаткування. Роль та функції податків у суспільстві. Характеристика податків як соціально-економічної категорії. Класифікація податків та зборів (обов'язкових платежів) за різними критеріями. Загальнодержавні та місцеві податки. Прямі й непрямі податки. Елементи податків (суб'єкт та об'єкт, джерело податку, податкова ставка). Податкова звітність: форми документів, порядок оформлення та подання.

Оподаткування юридичних та фізичних осіб. Порядок оподаткування прибутку аптек (фармацевтичних фірм). Методика визначення суми прибутку, що підлягає оподаткуванню. Поняття «валових доходів» та «валових витрат».

Податок з доходу фізичних осіб: податкова база, податкова ставка. Податки у системі соціального страхування.

Характеристика непрямих податків (податок на додану вартість, акцизний збір). особливості визначення ПДВ при реалізації лікарських засобів та виробів медичного призначення у аптеках, фармацевтичних фірмах. Спрощена система оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва. Податкові пільги як важливий механізм державного регулювання економіки та соціальної сфери.

Податковий аудит: мета, сутність, особливості проведення. Перевірка повноти та своєчасності сплати платежів та зборів до бюджету, правильності складання відповідної документації.

ТЕМА 20. Поняття «доходи» і «витрати» в господарській діяльності аптек (фармацевтичних фірм). Характеристика економічних показників торгово-фінансової діяльності аптек та фармацевтичних фірм.

Характеристика економічних показників торгово-фінансової діяльності аптек та фармацевтичних фірм. Характеристика та соціально-економічне значення товарообігу як найважливішого показника торгово-фінансової діяльності аптек. Структура товарообігу та впливові чинники. Методики розрахунку роздрібного, оптового та загального товарообігу. Аналіз товарообігу у співставлених та діючих цінах. Товарні запаси у структурі господарських засобів аптеки (фармацевтичної фірми). Характеристика та класифікація товарних запасів.

Поняття “норматив товарних запасів”. Методики розрахунку нормативу товарних запасів. Значення управління товарними запасами в умовах ринку. Економічні розрахунки нормативу грошових коштів, інших ТМЦ (допоміжних матеріалів, лікарської рослинної сировини, тари, малоцінних та швидкозношуваних предметів). Поняття витрат виробництва та обігу як економічної категорії. П(С)БО 16 „Витрати”. Класифікація витрат за різними критеріями. Фактори, що впливають на суму та рівень витрат. Витрати, що враховуються при визначенні собівартості реалізованої продукції. Організація комплексу заходів, спрямованих на зниження витрат аптек (фармацевтичних фірм).

Характеристика, економічні розрахунки торгових накладень. Фактори, що впливають на суму та рівень торгових накладень. Прибуток та рентабельність аптек (фармацевтичних фірм). Розподіл та використання прибутку. Чинники, що впливають на величину економічних показників. П(С)БО 15 “Доходи”. Визначення результатів торгово-фінансової діяльності аптек (фармацевтичних фірм) згідно з П(С)БО 3 “Звіт про фінансові результати”.

6. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви тем	Лекції	Практичні заняття/ семінарські заняття	Самостійна робота студента	ІРС
VII СЕМЕСТР				
Розділ І. Основні принципи фармацевтичного забезпечення населення та лікувально-профілактичних закладів				
1. Основні принципи організації фармацевтичного забезпечення населення. Національна лікарська (фармацевтична) політика	2,0	6,0	7,0	-
2. Організація роботи оптової фармацевтичної фірми, аптечного складу	2,0	6,0	7,0	-
3. Організація діяльності аптек як закладів охорони здоров'я згідно вимог Належної аптечної практики (GPP)	2,0	6,0	7,0	-
4. Організація роботи аптеки з товарними запасами	2,0	6,0	9,0	-
5. Організація безрецептурного відпуску ліків	1,0	6,0	7,0	-
6. Організація рецептурного відпуску ЛЗ в аптеці	1,0	6,0	7,0	-
7. Правила таксування вартості екстемпоральних лікарських препаратів. Правила відпуску ліків з аптеки.	2,0	6,0	9,0	-
8. Правила виписування рецептів, зберігання в аптеках та відпуску лікарських засобів, що містять наркотичні, психотропні речовини та прекурсори	2,0	6,0	9,0	-
9. Організація фармацевтичного забезпечення населення в умовах медичного страхування. Спеціалізовані аптеки.	1,0	6,0	6,0	-
10. Організація системи контролю якості ліків та фармацевтичних товарів	1,0	6,0	6,0	-

Всього (розділ I):	16	60	74	-
Всього за VII семестр:	16	60	74	-
VIII СЕМЕСТР				
Розділ II. Основи економіки та системи обліку у фармації				
11. Організація системи обліку та звітності у аптеках (фармацевтичних фірмах). Бухгалтерський баланс як елемент господарського обліку в аптеці (фармацевтичній фірмі).	2,0	6,0	8,0	-
12. Облік руху товару у аптеках (фармацевтичних фірмах)	1,0	6,0	6,0	-
13. Облік руху інших ТМЦ. Облік основних засобів та нематеріальних активів у аптеках (фармацевтичних фірмах).	1,0	6,0	9,0	-
14. Облік руху грошових коштів у аптеках (фармацевтичних фірмах).	2,0	6,0	6,0	-
15. Організація інвентаризації товарно-матеріальних цінностей у аптеках (фармацевтичних фірмах).	2,0	6,0	6,0	-
16. Форми та системи оплати праці та організація обліку заробітної плати у аптеках (фармацевтичних фірмах).	2,0	6,0	7,0	
17. Основні принципи й методи формування системи цін на лікарські засоби.	2,0	6,0	7,0	
18. Первинна внутрішньогосподарська звітність аптек (фармацевтичних фірм).	1,0	6,0	9,0	
19. Оподаткування аптек (фармацевтичних фірм). Податкова звітність.	0,5	6,0	9,0	
20. Поняття «доходи» і «витрати» в господарській діяльності аптек (фармацевтичних фірм). Характеристика економічних показників торгово-фінансової діяльності аптек та фармацевтичних фірм	0,5	6,0	9,0	
Всього (розділ II):	14	60	76	-
Всього за VIII семестр:	14	60	76	-
ВСЬОГО ГОДИН:	30	120	150	-

7. ТЕМИ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Розділ I. Основні принципи фармацевтичного забезпечення населення та лікувально-профілактичних закладів		
1	Основні принципи організації фармацевтичного забезпечення населення. Національна лікарська (фармацевтична) політика	2
2	Організація роботи оптової фармацевтичної фірми, аптечного складу. Належна практика дистрибуції (GDP).	2
3	Організація діяльності аптек як закладів охорони здоров'я згідно вимог Належної аптечної практики (GPP)	2
4	Організація роботи аптеки з товарними запасами	2
5	Організація безрецептурного та рецептурного відпуску лікарських засобів	2
6	Правила таксування вартості екстемпоральних лікарських препаратів. Правила відпуску ліків з аптеки.	2
7	Правила виписування рецептів, зберігання в аптеках та відпуску лікарських засобів, що містять наркотичні, психотропні речовини та прекурсори	2
8	Організація фармацевтичного забезпечення населення в умовах медичного страхування. Спеціалізовані аптеки. Організація системи контролю якості ліків та фармацевтичних товарів	2
Розділ II. Основи економіки та системи обліку у фармації		
9	Організація системи обліку та звітності у аптеках (фармацевтичних фірмах). Бухгалтерський баланс як елемент господарського обліку в аптеці (фармацевтичній фірмі).	2
10	Облік руху товару у аптеках (фармацевтичних фірмах)	2
11	Облік руху грошових коштів у аптеках (фармацевтичних фірмах)	2
12	Організація інвентаризації товарно-матеріальних цінностей у аптеках (фармацевтичних фірмах)	2
13	Форми та системи оплати праці та організація обліку заробітної плати у аптеках (фармацевтичних фірмах)	2
14	Основні принципи й методи формування системи цін на лікарські засоби	2
15	Первинна внутрішньогосподарська звітність аптек. Податкова звітність. Характеристика економічних показників торгово-фінансової діяльності аптек (фармацевтичних фірм).	2
РАЗОМ:		30

8. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Розділ I. Основні принципи фармацевтичного забезпечення населення та лікувально-профілактичних закладів		
1	Основні принципи організації фармацевтичного забезпечення населення. Національна лікарська (фармацевтична) політика	6
2	Організація роботи оптової фармацевтичної фірми, аптечного складу	6
3	Організація діяльності аптек як закладів охорони здоров'я згідно вимог Належної аптечної практики (GPP)	6
4	Організація роботи аптеки з товарними запасами	6
5	Організація безрецептурного відпуску ліків	6
6	Організація рецептурного відпуску ЛЗ в аптеці	6
7	Правила таксування вартості екстемпоральних лікарських препаратів. Правила відпуску ліків з аптеки.	6
8	Правила виписування рецептів, зберігання в аптеках та відпуску лікарських засобів, що містять наркотичні, психотропні речовини та прекурсори	6
9	Організація фармацевтичного забезпечення населення в умовах медичного страхування. Спеціалізовані аптеки.	6
10	Організація системи контролю якості ліків та фармацевтичних товарів	6
Розділ II. Основи економіки та системи обліку у фармації		
11	Організація системи обліку та звітності у аптеках (фармацевтичних фірмах). Бухгалтерський баланс як елемент господарського обліку в аптеці (фармацевтичній фірмі).	6
12	Облік руху товару у аптеках (фармацевтичних фірмах)	6
13	Облік руху інших ТМЦ. Облік основних засобів та нематеріальних активів у аптеках (фармацевтичних фірмах)	6
14	Облік руху грошових коштів у аптеках (фармацевтичних фірмах)	6
15	Організація інвентаризації товарно-матеріальних цінностей у аптеках (фармацевтичних фірмах)	6
16	Форми та системи оплати праці та організація обліку заробітної плати у аптеках (фармацевтичних фірмах)	6
17	Основні принципи й методи формування системи цін на лікарські засоби	6
18	Первинна внутрішньогосподарська звітність аптек (фармацевтичних фірм).	6
19	Оподаткування аптек (фармацевтичних фірм). Податкова звітність.	6
20	Поняття «доходи» і «витрати» в господарській діяльності аптек (фармацевтичних фірм). Характеристика економічних показників торгово-фінансової діяльності аптек та фармацевтичних фірм	6
РАЗОМ:		120

9.САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва теми	К-сть годин
Розділ І. Основні принципи фармацевтичного забезпечення населення та лікувально-профілактичних закладів		
1.	Види регулюючих переліків ліків у вітчизняній системі охорони здоров'я	6
2.	Порядок формування Національного переліку життєво необхідних (основних) лікарських засобів згідно з вимогами ВООЗ	4
3.	Ліцензування фармацевтичної діяльності в Україні та за кордоном	4
4.	Належна практика дистрибуції	4
5.	Основні поняття логістики	4
6.	Організація зовнішньоторговельної діяльності підприємств фармацевтичної галузі	4
7.	Умови поставки згідно з міжнародними правилами ІНКОТЕРМС	4
8.	Закордонний досвід функціонування системи медичного страхування	4
9.	Аналіз ринку добровільного медичного страхування в Україні	4
10.	Законодавчо-нормативна база, що регламентує предметно-кількісний облік лікарських препаратів	4
11.	Регулювання обігу наркотичних лікарських засобів, психотропних речовин та прекурсорів на міжнародному та державному рівні	4
12.	Організація обігу наркотичних (психотропних) лікарських засобів та спеціальних рецептурних бланків форми №3 у державних та комунальних аптечних складах та базах	4
13.	Особливості зберігання, обліку та утилізації спеціальних рецептурних бланків	4
14.	Відповідальність за порушення встановлених правил обігу наркотичних лікарських засобів, психотропних речовин та прекурсорів	4
15.	Сертифікація та аудит якості фармацевтичної продукції	4
16.	Порядок реєстрації лікарських засобів в Україні. Державний реєстр лікарських засобів	4
17.	Належна практика закупівель	4
Розділ ІІ. Основи економіки та системи обліку у фармації		
18.	Особливості структури активів аптеки (фармацевтичної фірми) як торгово-виробничого підприємства	5
19.	Значення бухгалтерського обліку як інформаційної системи на макро- та мікроекономічному рівні	5
20.	Положення (стандарти) бухгалтерського обліку	5
21.	Сучасне програмне забезпечення автоматизованих систем обліку	5
22.	Електронний документообіг. Системи управління електронним документообігом	5
23.	Контроль за дотриманням касової дисципліни. Інвентаризація каси	5
24.	Організація роботи з банком. Розрахунково-платіжні документи	5
25.	Методика формування штатної чисельності аптечних працівників	5
26.	Інвентаризація грошових коштів та розрахунків, бланків суворої звітності, фінансових інвестицій	5
27.	Інвентаризація основних засобів та нематеріальних активів	5
28.	Організація комплексу заходів, спрямованих на підвищення	3

	продуктивності праці аптечних працівників	
29.	Характеристика результатів фінансової діяльності на прикладі аптечного підприємства.	3
30.	Електронна звітність на РРО. Особливості проведення.	3
31.	Розкриття інформації у фінансовій звітності. Користувачі фінансової звітності	3
32.	Державна статистична звітність у аптеках та фармацевтичних фірмах: значення, основні форми, порядок подання до державних органів статистики	3
РАЗОМ:		135

10. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ РОБІТ – не передбачено

11. ТЕМИ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ – не передбачено

12. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАНЯТТЯ – не передбачено

13. ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК, ВНЕСЕНИХ У МАТРИКУЛИ

№з/п	Назва практичної навички	Рівень опанування	Лінія матрикула
1	Вміти проводити облік витрат отруйних, наркотичних, психотропних речовин та прекурсорів	3	4
2	Вміти здійснювати приймання лікарських засобів та виробів медичного призначення	3	4
3	Вміти складати вимоги-замовлення на аптечний склад та до інших постачальників	3	4
4	Вміти оформляти документи на оплату ліків амбулаторним хворим, які відпущені безкоштовно, або на пільгових умовах	4	4
5	Вміти читати і аналізувати рецепт на правильність виписування та оформлення	3	4
6	Вміти протаксувати рецепт за допомогою преїскурантів та тарифів	3	4
7	Вміти здійснювати контроль при відпуску лікарських препаратів на відповідність складу та технологічного порядку, правильність оформлення до відпуску	3	4
8	Заповнювати реєстри бухгалтерського обліку та здійснювати аналіз господарських засобів та джерел їх утворення	3	4
9	Проводити розрахунки прибуткового податку, відрахувань у бюджетні та позабюджетні фонди	3	4
10	Проводити для фармацевтичних товарів та медикаментів розрахунок торгових націнок	3	4
11	Складати товарний звіт та звіт про фінансово-господарську діяльність аптеки та структурного підрозділу	3	4
12	Вести облік витрат товаро-матеріальних цінностей у відповідній документації	3	4

14. ПЕРЕЛІК ЗАВДАНЬ ДЛЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА (ІРС):

1. Складання кросвордів із відповідних розділів навчальної дисципліни.
2. Участь у роботі студентського наукового гуртка та виступи на наукових форумах.
3. Публікація наукових тез та статей.
4. Участь у студентській олімпіаді з навчальної дисципліни.
5. Виготовлення ламінованих таблиць з відповідних тем розділів дисципліни.
6. Підбір відео та аудіо матеріалів із розділів навчальної дисципліни.

15. МЕТОДИ ТА ФОРМИ КОНТРОЛЮ

При оцінюванні студентів приділяється перевага стандартизованим **методам контролю**:

- тестування (усне, письмове, комп'ютерне);
- структуровані письмові роботи;
- структурований контроль практичних навичок;
- контроль виконання практичної роботи;
- усне опитування;
- усна співбесіда.

Форми контролю:

Попередній (вхідний) контроль слугує засобом виявлення наявного рівня знань студентів для використання їх викладачем на практичному занятті як орієнтування у складності матеріалу. Проводиться з метою оцінки міцності знань та з метою визначення ступеня сприйняття нового навчального матеріалу.

Поточний контроль – контроль самостійної роботи студентів щодо вивчення навчальних матеріалів. Здійснюється на кожному практичному занятті відповідно до конкретних цілей теми з метою перевірити ступінь та якість засвоєння матеріалу, що вивчається. На всіх практичних заняттях застосовується об'єктивний контроль теоретичної підготовки та засвоєння практичних навичок із метою перевірки підготовленості студента до заняття. В процесі поточного контролю оцінюється самостійна робота студента щодо повноти виконання завдань, рівня засвоєння навчальних матеріалів, оволодіння практичними навичками аналітичної, дослідницької роботи та ін.

Рубіжний (тематичний) контроль засвоєння розділу (підрозділу) відбувається по завершенню вивчення блоку відповідних тем шляхом тестування та/або усної співбесіди та/або виконання структурованих завдань. Тематичний контроль є показником якості вивчення тем розділів дисципліни та засвоєння студентами практичних навичок, а також пов'язаних із цим пізнавальних, методичних, психологічних і організаційних якостей студентів. Проводиться на спеціально відведеному – підсумковому – занятті.

Проміжний контроль - полягає в оцінці засвоєння студентами навчального матеріалу на підставі виконання ним певних видів робіт на практичних (семінарських) заняттях за певний період. Проводиться у формі семестрового заліку на останньому практичному (семінарському) занятті в семестрі.

Підсумковий контроль здійснює контролюючу функцію, проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному освітньо-кваліфікаційному рівні або на окремих його завершених етапах. Проводиться у формі заліку, диференційованого заліку або іспиту з метою встановлення змісту знань студентів за обсягом, якістю та глибиною, а також вміннями застосувати їх у практичній діяльності. Під час підсумкового контролю враховуються результати складання задачі усіх видів навчальної роботи згідно із структурою робочої програми.

ОЦІНЮВАННЯ УСПІШНОСТІ ПО ЗАВЕРШЕННЮ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Оцінка з дисципліни визначається як сума кількості балів поточної успішності, що складає 60% загальної оцінки з дисципліни, та оцінки, отриманої на іспиті, що складає 40% загальної оцінки з дисципліни.

Максимальна кількість балів, яку студент може набрати при вивченні дисципліни становить 200 балів, в тому числі за поточну навчальну діяльність – 120 балів, за екзаменаційний підсумковий контроль (іспит) – 80 балів.

Бали з дисципліни конвертуються у традиційну чотирибальну шкалу за абсолютними критеріями:

Оцінка за 200-бальною шкалою	Оцінка за 4-бальною шкалою
170-200 балів	5 – відмінно
140-179 балів	4– добре
101-139 балів	3 – задовільно
100 балів і менше	2– незадовільно

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПОТОЧНОЇ УСПІШНОСТІ

Оцінювання поточної успішності проводиться шляхом підрахунку середнього балу поточної успішності по завершенню вивчення дисципліни. При цьому заокруглення ОЦІНКИ здійснюється за схемою: в діапазоні від 0 до 0,24 заокруглюється до меншої одиниці; в діапазоні від 0,25 до 0,74 заокруглюється до 0,5; в діапазоні від 0,75 до 0,99 заокруглюється до більшої одиниці.

Переведення оцінок за поточну успішність з 12-ти бальної шкали у 120-ти бальну шкалу здійснюється наступним чином:

Рейтингова 12-ти бальна шкала	Шкала оцінювання поточної успішності
4	66
4,5	69
5	72
5,5	75
6	78
6,5	81
7	84
7,5	87
8	90
8,5	93
9	96
9,5	99
10	102
10,5	105
11	108
11,5	111
12	114

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент за поточну навчальну діяльність при вивченні дисципліни з додаванням балів за індивідуальну роботу студента (ІРС), становить 120 балів.

Схвалено на засіданні кафедри управління та економіки фармацевції з технологією ліків
“24” червня 2016 року, протокол № 15

Завідувач кафедри, професор

Т.А. Грошовий

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ТА ВМІНЬ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ПРАКТИЧНОГО (СЕМІНАРСЬКОГО) ЗАНЯТТЯ

Оцінювання поточної успішності проводиться за дванадцятибальною рейтинговою шкалою.

Оцінка за практичне заняття вважається позитивною, якщо вона становить 4,0 і більше балів. При цьому враховуються всі види робіт, передбачені методичною вказівкою для студентів при вивченні теми практичного (семінарського) заняття.

Бали	Критерії оцінювання
1	Виставляється у тих випадках, коли студент не розкриває зміст навчального матеріалу, не виконав практичної роботи, не оформив протокол.
2	Виставляється студенту, коли він погано орієнтується в навчальному матеріалі, що виявляється шляхом пропонування йому додаткових запитань, виявляє незнання змісту виконання практичної роботи.
3	Виставляється студенту, коли він фрагментарно розкриває зміст навчального матеріалу, допускає грубі помилки у визначенні понять та при використанні термінології, виконав практичну роботу, частково оформив протокол.
4	Виставляється, коли студент орієнтується в основному матеріалі, але не може самостійно і послідовно сформулювати відповідь, спонукаючи викладача пропонувати йому навідні питання, фрагментарно виконав практичну роботу.
5	Виставляється студенту, коли він фрагментарно розкриває зміст навчального матеріалу, показує початкову уяву про предмет вивчення, виконав практичне завдання не до кінця.
6	Виставляється студенту, коли він відтворює основний навчальний матеріал, але при його викладенні допускає суттєві помилки, наводить прості приклади, визначення біологічних понять недостатні, характеризує загальні ознаки біологічних об'єктів, недооформив протокол заняття.
7	Виставляється студенту у випадку, коли він розкриває основний зміст навчального матеріалу; допускає незначні порушення у послідовності викладення матеріалу, при використанні наукових понять та біологічних термінів, нечітко формулює висновки, орієнтується в методиці виконання практичної роботи, виконав її не в повному обсязі.
8	Виставляється у випадку, коли студент розкриває основний зміст навчального матеріалу; дає неповні визначення понять; допускає неточності при використанні наукових термінів, нечітко формулює висновки, виконав практичну роботу, але допустив незначні помилки під час проведення дослідження.
9	Виставляється студенту, коли він розкриває основний зміст навчального матеріалу; дає повні визначення біологічних понять та термінів, допускаючи незначні порушення у послідовності викладення, самостійно, зі знанням методики виконав практичну роботу, але допустив неточності у послідовності проведення роботи.
10	Виставляється у тих випадках, коли студент виявляє повне знання фактичного матеріалу, вміє аналізувати, оцінювати та розкривати суть біологічних явищ і процесів; встановлювати причинно-наслідкові зв'язки; логічно будувати висновки, оформив протокол практичного заняття, допускаючи незначні помилки при застосуванні наукових термінів і понять.
11	Виставляється студенту, коли він показує глибокі, міцні та системні знання в об'ємі навчальної програми, безпомилково відповідає на всі запитання, обґрунтовано формулює висновки, використовуючи матеріали, що виносяться на самостійну роботу студента, грамотно і послідовно, зі знанням методики, виконав практичну роботу; в повному об'ємі оформив протокол практичного заняття, правильно застосовуючи наукові терміни та поняття.
12	Виставляється студенту, коли він самостійно, грамотно і послідовно, з вичерпною повнотою, використовуючи дані додаткової літератури, відповів на запитання з проявом вміння характеризувати різноманітні біологічні явища та процеси; чітко та правильно дає визначення та розкриває зміст наукових термінів і понять, самостійно та правильно виконав практичну роботу, без помилок оформив протокол практичного заняття.

Схвалено на засіданні кафедри управління та економіки фармації з технологією ліків
“24” червня 2016 року, протокол № 15

Завідувач кафедри, професор

Т.А. Groшовий

**КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ
ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ (ІРС)**

Бали	Критерії оцінювання
1	ПІДБІР ДВОХ ВІДЕО МАТЕРІАЛІВ ІЗ РОЗДІЛІВ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ. або ПІДБІР ДВОХ АУДІО МАТЕРІАЛІВ ІЗ РОЗДІЛІВ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.
2	ВИГОТОВЛЕННЯ ЛАМІНОВАНОЇ ТАБЛИЦІ З ВІДПОВІДНИХ ТЕМ ДИСЦИПЛІНИ. або ВИСТУП НА ЗАСІДАННІ СТУДЕНТСЬКОГО НАУКОВОГО ГУРТКА.
3	УЧАСТЬ У СТУДЕНТСЬКІЙ ОЛІМПІАДІ З ДИСЦИПЛІНИ. або РОБОТА НА СТУДЕНТСЬКОМУ НАУКОВОМУ ФОРУМІ У ВИГЛЯДІ ПУБЛІКАЦІЇ ТЕЗ.
4	СКЛАДАННЯ КРОСВОРДУ. або РОБОТА НА СТУДЕНТСЬКОМУ НАУКОВОМУ ФОРУМІ У ВИГЛЯДІ СТЕНДОВОЇ ДОПОВІДІ.
5	ПУБЛІКАЦІЯ НАУКОВОЇ СТАТТІ або РОБОТА НА СТУДЕНТСЬКОМУ НАУКОВОМУ ФОРУМІ У ВИГЛЯДІ УСНОЇ ДОПОВІДІ.
6	ПРИЗОВЕ МІСЦЕ ЗА УЧАСТЬ У СТУДЕНТСЬКІЙ ОЛІМПІАДІ З ДИСЦИПЛІНИ. або ПРИЗОВЕ МІСЦЕ ЗА УЧАСТЬ У РОБОТІ НАУКОВОГО ФОРУМА.

Схвалено на засіданні кафедри управління та економіки фармації з технологією ліків
“24” червня 2016 року, протокол № 15
Завідувач кафедри, професор

Т.А. Грошовий

КРИТЕРІЇ ПОТОЧНОЇ ОЦІНКИ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ ТА ВХІДНИЙ КОНТРОЛЬ

Вхідний контроль, бали	Критерії оцінки
2	Вільно, самостійно та аргументовано відповідає на запитання викладача під час вхідного контролю, повністю розкриває суть виконання практичних завдань.
1	Обґрунтовано відповідає на запитання викладача під час вхідного контролю, в основному розкриває суть теоретичних аспектів виконання практичних завдань. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускає окремі несуттєві неточності та помилки.
0	Не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту практичних завдань.

КРИТЕРІЇ ПОТОЧНОЇ ОЦІНКИ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ ПРИ ВИКОНАННІ ПРАКТИЧНОЇ РОБОТИ

Виконання практичної частини роботи, бали	Критерії оцінки
2	В повному обсязі виконує усі практичні завдання, вільно та самостійно викладає матеріали та методики проведення практичних навичок та всебічно розкриває їх зміст. Усі завдання практичної роботи виконані.
1	Виконано усі практичні завдання, проте допускає суттєві неточності та помилки при виконанні практичної частини роботи заняття.
0	Не виконав практичну роботу повністю або не в змозі пояснити хід виконання практичної роботи. Допускає суттєві неточності та помилки.

КРИТЕРІЇ ПОТОЧНОЇ ОЦІНКИ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ ЗА СЕМІНАРСЬКЕ ОБГОВОРЕННЯ

Семінарське обговорення, бали	Критерії оцінки
4	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час семінарського обговорення.
3	Добре викладає навчальний матеріал під час семінарського обговорення, проте допускає незначні помилки та неточності.
2	Орієнтується у навчальному матеріалі, викладає основний зміст під час семінарського обговорення, проте допускає значні помилки.
1	Частково володіє навчальним матеріалом, проте не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час семінарського обговорення.
0	Не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти.

КРИТЕРІЇ ПОТОЧНОЇ ОЦІНКИ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ ЗА КОНТРОЛЬ ЗНАНЬ, ЩО ВКЛЮЧАЄ 24 ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ (2 БАЛИ)

Тестові завдання	Критерії оцінки
2	Виконав правильно 20-24 тестових завдання
1	Виконав правильно 14-19 тестових завдання
0	Виконав правильно менше ніж 13 тестових завдань

КРИТЕРІЇ ПОТОЧНОЇ ОЦІНКИ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ ЗА КОНТРОЛЬ ЗНАНЬ, ЩО ВКЛЮЧАЄ ТЕОРЕТИЧНІ ЗАПИТАННЯ (2), З ЯКИХ МОЖЛИВО 1 ТЕОРЕТИЧНЕ ЗАПИТАННЯ З 1 СИТУАЦІЙНОЮ ЗАДАЧЕЮ (КОЖНЕ ПО 1 БАЛУ).

Теоретичні запитання, бали	Критерії оцінки
2	Розкрив теоретичне питання та розв'язав ситуаційну задачу
1	Розкрив теоретичне запитання не повністю або при розв'язанні ситуаційної задачі допустив значні помилки.
0	Не виконав і не розкрив зміст теоретичного питання або не розв'язав задачу правильно.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК, ВНЕСЕНИХ У МАТРИКУЛИ ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК

Матрикул вважається **зарахованим** у випадку, коли студент із повним знанням методики, самостійно, у чіткій послідовності проведення роботи, виконав практичну навичку та грамотно сформулював висновки. Під час проведення практичної навички викладач має право скерувати студента, який допускає неточності та незначні помилки у виконанні роботи.

Матрикул вважається **не зарахованим** у випадку, коли студент, орієнтуючись у фактичному матеріалі, показує незнання методики, невміння виконання практичної навички, допускає грубі помилки у послідовності проведення роботи та при формулюванні висновків.

Схвалено на засіданні кафедри управління та економіки фармації з технологією ліків
 “24” червня 2016 року, протокол № 15

Завідувач кафедри, професор

Т.А. Грошовий

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ТА ВМІНЬ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ІСПИТУ

Оцінка за іспит вираховується з врахуванням питомої ваги кількості балів, отриманих студентом за складання тестового контролю (75%) та питомої ваги кількості балів, отриманих студентом під час усної співбесіди з екзаменатором (25%).

Максимальна кількість балів за іспит, яку може набрати студент, становить 80.

Іспит вважається зарахованим, якщо студент набрав не менше 50 балів.

Якщо студент не склав однієї із складових частин іспиту, він вважається таким, що не склав екзаменаційний підсумковий контроль у цілому. Студент перескладає лише ту частину, яку не склав.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПИСЬМОВОГО ТЕСТОВОГО КОНТРОЛЮ

Оцінювання знань студентів і переведення результатів засвоєння отриманих знань здійснюється за наступною шкалою:

Кількість правильних відповідей при складанні тестових завдань у ННВ незалежного тестування знань студентів	Кількість балів, що виставляється студенту
1-24	Не склав
25, 26	38
27	39
28	40
29	41
30	42
31	43
32	44
33	45
34	46
35	47
36	48
37	49
38	50
39	51
40	52
41	53
42	54
43	55
44	56
45	57
46	58
47	59
48	60

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ УСНОЇ СПІВБЕСІДИ З ЕКЗАМЕНАТОРОМ

Оцінювання знань студентів здійснюється шляхом виставлення балів залежно від правильності відповідей на питання з врахуванням повноти відповіді за наступною шкалою:

Оцінка правильності відповіді на питання з врахування повноти відповіді	Кількість балів, що виставляються студенту за відповідь на одне питання
Відсутність правильної відповіді на питання	0
Часткова відповідь на питання	1
Неповна відповідь на питання	2
Повна відповідь на питання	3

Шкала переведення:

Сумарна кількість балів, отриманих при відповіді на окремі питання	Кількість балів, що виставляються студенту
Відсутність правильних відповідей на жодне питання	Не склав
3	12
4	13
5	14
6	15
7	16

8	18
9	20

Мінімальна кількість балів, яку може отримати студент при усній співбесіді з екзаменатором – 12 балів, максимальна кількість балів – 20.

Схвалено на засіданні кафедри управління та економіки фармацевції з технологією ліків
 “24” червня 2016 року, протокол № 15

Завідувач кафедри, професор

Т.А. Грошовий

19. ПЕРЕЛІК НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

БАЗОВА (ОСНОВНА):

Базова

Конституція України (Стаття 49).

Укази Президента України

1. УКАЗ Президента України від 13.04.2011 467/2011 "Про Положення про Міністерство охорони здоров'я України".
2. Указ Президента України «Про заходи щодо поліпшення забезпечення населення лікарськими засобами і виробами медичного призначення, а також підвищення ефективності державного управління у цій сфері» 7 лютого 2003 року N 91/2003.
3. Указ Президента України 08.04.2011 від № 440/2011 "Про затвердження Положення про Державну службу України з лікарських засобів"
4. Положення про Державну службу України з контролю за наркотиками
 Затверджено Указом Президента України від 13 квітня 2011 року N 457/2011

Закони України

1. Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» (Статті 2, 3, 4, 5, 3, 14, 17, 18, 19, 20, 21). Закон України від 19 листопада 1992 р. №2801-ХІІ (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1993, № 4, ст.19).
2. Закон України «Про лікарські засоби» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 1996, N 22, ст. 86 із змінами) (Статті 2,3,4,5,13,14,17,18,19,20,21).
3. Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» (Статті 7,13,15,16,22,25,26,45,46).
4. Закон України «Про захист населення від інфекційних хвороб» (Статті 10,11,13,18,21).

Постанови Кабінету Міністрів України

1. Постанова Кабінету Міністрів України від 5 вересня 1996р. №1071»Про порядок закупівлі лікарських засобів закладами та установами охорони здоров'я, що фінансуються з бюджету».
2. Постанова КМ України від 7 травня 2000 р. № 770 „Про затвердження Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів”.
3. Постанова КМ України від 2010 р. № 258 ”Порядок здійснення контролю за обігом наркотичних психотропних лікарських засобів”.
4. Постанова Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2003 р. N 610 „Про затвердження Порядку відбору зразків лікарських засобів для державного контролю їх якості”
5. Постанова Кабінету Міністрів України від 22 червня 2011 р. № 725. Про затвердження Державної цільової науково-технічної програми розроблення новітніх технологій створення вітчизняних лікарських засобів для забезпечення охорони здоров'я людини та задоволення потреб ветеринарної медицини на 2011–2015 роки

Накази міністерств і відомств

1. Наказ МОЗ України від 28.10.02 р. № 385 «Про затвердження переліку закладів здоров'я охорони, лікарських, провізорських посад та посад молодших спеціалістів з фармацевтичною освітою у закладах охорони здоров'я».
2. Наказ Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва і МОЗ України від 24.09.2010 р. № 723 (із змінами і доповненнями) «Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з виробництва лікарських засобів, оптової, роздрібною торгівлі лікарськими засобами»».
3. Наказ МОЗ України від 14 червня 1993 . № 275 «Про затвердження Інструкції по санітарно-протиепідемічному режиму аптек».
4. Наказ МОЗ України від 16 березня 1993 р. № 44 «Про організацію зберігання в аптечних установах різних груп лікарських засобів та виробів медичного призначення»
- 5 Наказ МОЗ України від 29.09.2014 р. № 677 «Про затвердження Порядку контролю якості лікарських засобів під час оптової та роздрібною торгівлі».
6. Наказ МОЗ України від 3 травня 2001 р. № 163 «Вимоги до інформації про застосування лікарського засобу».
7. Наказ МОЗ України від 17 травня 2001 р. № 185 «Критерії визначення категорій відпуску лікарських засобів».
8. Наказ МОЗ України від 20 липня 2005 № 360 (із змінами і доповненнями) Про затвердження Правил виписування рецептів та вимог-замовлень на лікарські засоби і виробів медичного призначення, Порядку відпуску лікарських засобів і виробів медичного призначення з аптек та їх структурних підрозділів, Інструкції про порядок зберігання, обліку та знищення рецептурних бланків та вимог-замовлень
10. Наказ МОЗ від 18.11.2010 р. № 1006 "Про затвердження Положення про реєстр оптово-відпускних цін на лікарські засоби та порядок внесення до нього змін та форми декларації зміни оптово-відпускної ціни на лікарський засіб"
11. Наказ Міністерства охорони здоров'я України 06.12.2010 р. за № 303 «Перелік лікарських засобів, дозволених до застосування в Україні, які відпускаються без рецептів з аптек та їх структурних підрозділів».
12. Наказ Міністерства охорони здоров'я України 25.07.2011 № 435 «План заходів щодо виконання концепції розвитку фармацевтичного сектору галузі охорони здоров'я України на 2011–2020 роки»
13. Наказ міністерства охорони здоров'я України від 13.09.2010 р. № 769 «Концепція розвитку фармацевтичного сектору галузі охорони здоров'я України на 2011–2020».
- 14.Наказ МОЗ України від 17.10.2012 № 812 «Про затвердження Правил виробництва (виготовлення) та контролю якості лікарських засобів в аптеках»
- 15.Наказ МОЗ України від 06.07.2012 №498, «Про затвердження переліку товарів, які мають право придбавати та продавати аптечні заклади та їх структурні підрозділи».
- 16.Наказ МОЗ України від 29.12.2011 р. № 1000 «Обов'язковий мінімальний асортимент (соціально орієнтованих) лікарських засобів і виробів медичного призначення для аптечних закладів»
- 17.Наказ МОЗ України від 01.12.2004 р № 590 «Про затвердження опису зовнішнього сигнального покажчика аптечного закладу та його структурного підрозділу»

Підручники, посібники, методичні рекомендації

1. Громовик Б.П., Терещук С.І., Чухрай І.Л. Організація та економіка фармації. – Вінниця: НОВА КНИГА. 2009. -816 с.
2. Немченко А.С., Котвіцька А.А., Панфілова Г.Л. Організація фармацевтичного забезпечення населення: навчальний посібник. –Х.:Авіста-ВЛТ, 2007. -488 с.

Додаткова

1. Закон України «Про підприємництво» від 27.03.91
2. Постанова Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2003 р. N 610 „Про затвердження Порядку відбору зразків лікарських засобів для державного контролю їх якості”

3. Постанова КМ України від 20.06.1995 р. № 440 „Порядок одержання дозволу на виробництво, зберігання, транспортування, використання, захоронення, знищення та утилізацію отруйних речовин, у тому числі токсичних промислових відходів, продуктів біотехнології та інших біологічних агентів”
4. Державні будівельні норми України. Будинки і споруди. Заклади охорони здоров'я. ДБН В 2.2-10-2001. Додаток Ф (обов'язковий). Площа приміщень аптечних закладів.
5. Наказ МОЗ України від 10 червня 1997 р. № 177 «Порядок погодження інформації, яка може міститися в рекламі лікарських засобів для дітей і підлітків, та видачу дозволу на рекламування лікарських засобів для дітей і підлітків».
6. Наказ МОЗ України від 31.12.96 р. № 395 „Про затвердження методичних рекомендацій по визначенню вартості виготовлення й фасування лікарських засобів та виробів медичного призначення”.
7. Наказ МОЗ України від 7 вересня 1993 р. № 197 „ Про затвердження Інструкції по приготуванню в аптеках лікарських форм з рідким дисперсійним середовищем”.
8. Наказ МОЗ України від 30.11.2001 р. № 479 «Перелік лікарських засобів вітчизняного та іноземного виробництва, які можуть закуповувати заклади й установи охорони здоров'я, що повністю або частково фінансуються з державного та місцевого бюджетів».
9. Наказ МОЗ України від 12.12.2001 р. № 497 „Порядок заборони (зупинення) та вилучення з обігу лікарських засобів на території України”
10. Наказ МОЗ України від 16 грудня 2003 р. № 584 „Правила зберігання та проведення контролю якості лікарських засобів у лікувально-профілактичних закладах».

Інформаційні ресурси

1. http://intranet.tdmu.edu.ua/data/kafedra/internal/index.php?&path=zag_him/metod_rozrobky/uk/pharm/prov_pharm/ptn/%CE%F0%E3%E0%ED%B3F7%ED%E0%20F5%B3%EC%B3%FF/2%20EA%F3%F0%F1/
2. http://intranet.tdmu.edu.ua/data/kafedra/internal/index.php?&path=zag_him/lectures_stud/uk/pharm/prov_pharm/ptn/%CE%F0%E3%E0%ED%B3F7%ED%E0%20F5%B3%EC%B3%FF/2%20EA%F3%F0%F1/
3. http://intranet.tdmu.edu.ua/data/kafedra/internal/index.php?&path=zag_him/classes_stud/uk/pharm/prov_pharm/ptn/%CE%F0%E3%E0%ED%B3F7%ED%E0%20F5%B3%EC%B3%FF/2%20EA%F3%F0%F1/